

VISION FOR EN NATIONAL STRATEGI: FOREBYGGELSE AF OVERDOSIS DØDSFALD I DANMARK

Flere dør af stoffer i Danmark end i trafikken. Vi kan forebygge overdoser og nedsætte overdosisdødeligheden med helt op til 50 procent, hvis vi udbreder viden og modgift massivt i stofmiljøet.

Person- og samfundsomkostninger er enorme ved ikke at gøre noget.

En national indsats for forebyggelse koster til sammenligning meget lidt.

ANTIDOTE DANMARK

National strategi for nedsættelse af overdødeligheden blandt stofbrugere i Danmark.

Efter mange års forsøg, udvikling og udbredelse af metoder til forebyggelse af overdosis dødsfald, foreligger der nu tilstrækkelig viden og erfaringer til **en dansk national strategi**, der reelt forebygger overdosis-dødsfald og overdosis-relaterede skader blandt stofbrugere i hele Danmark:

Antidote Danmark anbefaler:

Etablering af Antidote-centre i Vest- og Øst Danmark ville opnå kapacitet til at dække stofmiljøet i hele Danmark og formå at få op mod 5.000 modgiftssæt ud til stofbrugere, pårørende og netværket i stofmiljøet om året.

Målet er, over en periode på 4 år, at nedsætte den alt for store dødelighed blandt stofbrugere i Danmark.

BAGGRUND

Der dør flere af narkotika i Danmark end i trafikken. Antidote Danmark har fået aktindsigt fra Rigs politiet for de seneste tal der er tilgængelige: I 2017 blev der registreret **256** mennesker i Danmark der døde af stoffer.

85% af de narkotirelaterede dødsfald skyldes ifølge Sundhedsstyrelsen overdosis dødsfald.

Ifølge landspatientregisteret er der sket en kraftig stigning i sygehuskontakter efter **forgiftninger** med illegale stoffer:

Fra 1.345 i 2007 til 2.484 i 2015.

Siden 1994 har antallet af narkotikarelaterede dødsfald desværre ligget stabilt højt mellem 200 og 300 dødsfald om året!

Indtil videre har ingen indsats været i stand til at kunne knække denne alt for høje overdødelighed blandt en sårbar gruppe.

Antidote Danmarks vision om en national strategi for forebyggelse af overdosis-dødsfald, sigter mod at nedsætte dødsfaldene over en 4-årig periode.

HVOR DØR STOFBRUGERE I DANMARK? - 2017

Antidote Danmark har bedt Rigs politiet om aktindsigt i dødstallene for 2017 pr. findested.

Det giver et billede af hvor i Danmark stofbrugerne dør.

Det er et nu og her billede – for dødeligheden, som er målt pr. indbygger, rykker konstant rundt i hele landet, når vi sammenligner med aktindsigter fra tidligere år.

Det samlede tal for hvor mange, der årligt dør pga. stoffer i Danmark, er dog konstant. I alt har mellem 220 og 300 personer siden 1994 årligt mistet livet pga. stoffer.

I Danmark blev der i 2017 registeret 256 narkotika-relaterede dødsfald.

Her dør flest i 2017 af narkotikarelative årsager i Danmark pr. indbygger:

**TOP 10 NARKOTIKA-RELATEREDE
DØDSFALD I DANMARK PER
INDBYGGER**

2017

- 01 Glostrup**
- 02 Bornholm**
- 03 Herlev**
- 04 Frederikshavn**
- 05 Halsnæs**
- 06 Hvidovre**
- 07 Frederikssund**
- 08 København**
- 09 Kolding**
- 10 Esbjerg**

Samlet antal narkotika-relaterede dødsfald i Danmark **2017: 256 personer.**

Kilde: Rigspolitiet

**TOP 10 NARKOTIKA-RELATEREDE
DØDSFALD I DANMARK PER
INDBYGGER**

2014 - 2017

- 01 København**
- 02 Halsnæs**
- 03 Odense**
- 04 Esbjerg**
- 05 Glostrup**
- 06 Vejle**
- 07 Bornholm**
- 08 Fredericia**
- 09 Hvidovre**
- 10 Herlev**

Samlet antal narkotika-relaterede dødsfald i Danmark **2014 – 2017: 1040 personer.**

Kilde: Rigspolitiet

SÅDAN KAN DØDELIGHEDEN REDUCERES

Viden om, hvad der rent faktisk nedbringer overdosis-dødstallet og reducerer følgeskader ved ikke dødelige overdoser, findes allerede udfra erfaringer siden 1992 fra udlandet og siden 2010 fra Danmark.

Basal viden om førstehjælp og udbredelse af den livsvigtige modgift mod overdoser; Naloxone, til personer i og tæt på stofmiljøet giver reelle værktøjer til at redde et menneske fra at dø af en overdosis.

Med basal førstehjælp og Naloxone kan også ikke-dødelige overdoser, med varige følgeskader, reduceres.

For hver dødelig overdosis, er der 20-25 ikke-dødelige overdoser. Jo tidligere man behandler en overdosis, desto færre følgeskader der koster samfundet dyrt, herunder hjerneskader, er der risiko for.

Nøglen i Danmark til kompetencer i overdosis-håndtering er to simple kurser:

Et grundkursus (to timer) giver fagpersoner i **kommuner, regioner, institutioner og foreninger** grundlæggende viden om:

Stofbrugernes liv og sikkerhed, egenomsorg, stoffer i miljøet, førstehjælp med hjerte-lunge redning, håndtering af en overdosis samt brug af modgiften.

Grundlæggende viden og nye redskaber så de selv kan formidle overdosis håndtering videre til stofbrugere og pårørende via det korte kursus.

Det korte kursus (20 minutter) giver **stofbrugere, pårørende og netværkspersoner** tæt på stofmiljøet værktøjer og modgift til at redde et menneske fra at dø af en overdosis.

HVORFOR ER DISSE TO KURSER NØDVENDIGE?

Mere end en fjerdedel af stofbrugere der dør, har **ikke** berøring med det offentlige behandlingssystem. Og næsten 50% har ikke kontakt til det lokale misbrugscenter.

Mulighed for anonymitet og kurser udenfor det offentlige system er derfor **afgørende for at nå alle** - og nedbringe antallet af overdosis-dødsfald og ikke dødelige overdoser.

Derfor skal det korte kursus udbredes i mange forskellige miljøer og kontekster: I kommuner, regioner, sygehuse, på væresteder, i stofindtagelsesrum, via foreninger, anonyme rådgivninger og ikke mindst - på gaden.

Grundkurset er vigtigt for at få et fagligt niveau til dem der skal formidle viden videre stofbrugere, pårørende og netværk omkring stofmiljøet.

Mulighed for anonymitet og kurser udenfor det offentlige system er derfor afgørende for at nå alle - og nedbringe antallet af overdosis-dødsfald og ikke dødelige overdoser.

Antidote Danmark har givet Vejle Misbrugscenter grundkurser og hjulpet centeret i gang med at undervise stofbrugere, pårørende og personer tæt på miljøet. Her underviser socialarbejder Jack Jellesen fra Vejle Misbrugscenter og socialsygeplejerske Signe Koba på gaden ved den åbne stofscene under jernbanebroen i Vejle.

DEN NATIONALE INDSATS

Visionen er, at der skal placeres to Antidote centre i henholdsvis Vest- og Øst Danmark for en effektiv og økonomisk rentabel udbredelse af viden og modgift i hele landet. Hvert center skal varetage tre indsatsområder:

Centrene tilbyder alle kommuner, regioner samt statslige organisationer oplæring og hjælp til implementering af undervisning og udlevering af modgift til borgere.

Centrene tilbyder alle NGO'er med tilknytning til stofbrugere og pårørende oplæring og hjælp til implementering af undervisning og udlevering af modgift til borgere.

Centrene tilbyder – i tæt samarbejde med NGO'er, kommuner og væresteder - anonyme åbne rådgivninger i hele landet (permanente og pop-up), hvor man som borger kan få anonym undervisning og modgift med sig hjem.

Billedet illustrerer et seriøst, men uformelt center, der har fokus på udbredelse af viden om overdoser og udlevering af modgift.

Antidote Danmark Centrene skal nå ud til stofmiljøet. Uanset om der er tale om den åbne stofscene, i nattelivet, ved festivaler eller en pop up rådgivning på det lokale torv. Antidote Danmark Centrene skal også kunne rykke ud akut, hvis en by har et stærkt stof som eksempelvis fentanyl i omløb.

VIDEN #1

Den førende forsker i viden om overdoser og udbredelse af modgift Professor Sir John Strang konkluderer i samarbejde med andre forskere:

”For at forebygge overdoser med opioider skal vi ideelt set udbrede 20 gange så mange modgiftsæt, som der er overdosisdødsfald”

I Danmark betyder det, at mindst **5.000** modgiftsæt skal ud i stofmiljøet hvert år.

Kilde: "Preventing opioid overdose deaths with take.home Naloxone" - European Monitoring Centre for Drugs and drug Addiction. 2016

VIDEN #2

En analyse af forgiftninger og narkotikarelaterede dødsfald i Odense, Aarhus og København viser:

”49% af af personer med forgiftningsdødsfald var ikke indskrevet på et misbrugscenter”

Det er vigtig for vores vision om at nedbringe overdosis-dødeligheden, at viden og modgift udbredes både fra civilsamfundsaktører og via det offentlige.

Kilde: "Forgiftningsdødsfald og øvrige narkotikarelaterede dødsfald i Danmark 2008-2011" Christian Tjagvad, Helle Petersen, Birgitte Thylstrup, Stian Biong, Thomas Clausen.

VIDEN #3

Stofbruger dødeligheden i Europa:

”6-8.000 narkotikarelateret dødsfald er rapporteret årligt i Europa”

”EU skønner dog, at 10-20.000 opioidbrugere dør årligt i Europa”

Kilder: Det Europæiske Overvåningscenter for Narkotika og Narkotikamisbrug. Preventing opioid overdose deaths with take-home naloxone. New EMCDDA insights into naloxone, the overdose antidote that can help save lives. 18.1.2016) Giglio RE et al. Effectiveness of bystander naloxone administration and overdose education programs: a meta-analysis. Injury Epidemiology (2015).

VIDEN #4

Dødeligheden i Danmark vs Europa:

”Danmark ligger på en 7. plads i EU over højeste antal narokotikadødsfald pr. indbygger.”

Estonia, Sverige, Norge, Irland, England og Litauen ligger højere.
Et stort nordeuropæisk problem.

Kilde: EMCDDA - European Monitoring Center for Drugs and Drug Addiction:

POSITIVE SIDEEFFEKTER

På kurser i overdosis-håndtering tilegner stofbrugerne sig viden og værktøjer til at håndtere en overdosis. Samtidig viser erfaringer fra udlandet, at kurserne har positive sideeffekter for stofbrugerne:

- **25% af deltagerne endte i behandling efter 6 mdr.**
- **53% af deltagerne rapporterede om nedsat stofforbrug efter 3 mdr.**
- **Flere deltagere udviste en øget interesse for at blive testet for HIV og hepatitis C efter et kursus.**
- **Efter 3 mdr. havde 28% af deltagerne videreformidlet og trænet deres familiemedlemmer eller pårørende**

Kilde: (McDonald R, Strang J. 2016. Are take-home naloxone programmes effective? Systematic review utilizing application of the Bradford Hill criteria. National Addiction Centre. 2016. Addiction 111, 1177-1187).

CITATER OM ANTIDOTE #1

”Vores datter er stofbruger. Efter dette kursus kan vi igen få hende på besøg. Vi har simpelthen ikke turde at få hende hjem i frygt for, at hun døde af en overdosis på toilettet. Nu har vi modgiften og kan sige, at hun ikke skal låse på toilettet.”

- Peter, far til stofbruger

”En af mine venner døde af en overdosis foran mig. Det var forfærdeligt. Nu ved jeg, hvad jeg skal gøre, hvis det skulle ske igen.”

- Annika, Stofbruger

”Det er total ghetto at ku' redde liv.”

- Jesper, Stofbruger

CITATER OM ANTIDOTE #2

”Det er det kursus i mit liv, der har givet mest mening og vist sig mest effektivt. To timer af mit liv, og nu har jeg reddet et andet menneskeliv.”

- Per Sixhøj, socialarbejder Rampen i Thisted, kort efter at have reddet liv med viden og værktøjer fra Antidote Danmarks førstehjælpskursus.

”Jeg har deltaget i grundkurset, som var enormt lærerigt! Budskabet er klart, vi både kan og skal redde menneskeliv!”

- Bjarne der er vagt i nattelivet

CITATER OM ANTIDOTE #3

”Jeg var med til at give et Antidote kursus til en kvindelig stofbruger, der som barn flere gange oplevede sin far tage en overdosis og magtesløsheden ved ikke at kunne hjælpe ham. Mens hun øvede sig, begyndte hun at græde af glæde over, at hun nu i hvert fald kunne gøre en forskel for andre.”

- Jack Jellesen, socialarbejder Vejle

” Engang havde jeg en kvindelig bruger på kursus. Da jeg bagefter gav hende diplommet, begyndte hun at græde. Hun fortalte mig: Ingen har nogensinde fortalt mig at jeg kunne noget, siden jeg var ti år gammel.”

- Tina Leth Hansen, sygeplejeske Antidote Danmark

ALGORITME ANTIDOTE DANMARK

Antidote Danmarks indsats for forebyggelse af overdosis er forankret i 5 års praktisk erfaring og baseret på danske og internationale erfaringer og anbefalinger.

Vi følger retningslinjer fra Sundhedsstyrelsen, World Health Organisation (WHO) og European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (EMCDDA).

Antidote Danmark's fremgangsmåde (algoritme) er godkendt af Styrelsen for Patientsikkerhed og Dansk Råd for Genoplivning.

TEGN PÅ OVERDOSIS

Bevidstløs. Ingen/svag vejrtrækning.
Blå læber og negle.
Ingen reaktion → **RÅB OM HJÆLP !**

1

SIKRE FRIE LUFTVEJE

Bøj hovedet tilbage og åben munden.
Lyt og føl efter vejrtrækning i max 10 sek.
Se om brystet bevæger sig.

2

INGEN REAKTION RING 1-1-2

ER DER NORMAL VEJRTRÆKNING?
NEJ → HJERTESTOP! → GÅ TIL ④+⑤
JA → GÅ TIL ⑥

3

HJERTEMASSAGE + KUNSTIGT ÅNDEDRÆT

Hjertemassage = 30 tryk
Indblæsninger = 2 forsøg
Gentag til hjælp kommer/normal vejrtrækning.

4

MODGIFT NÆSESPRAY (se side 2) HJÆLP HINANDEN!

Pres ampul i næsebor, hvis det ikke forsinker hjertemassage/indblæsninger ved hjertestop.

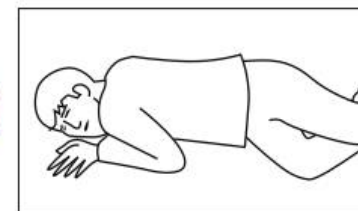
5

NORMAL VEJRTRÆKNING

Læg personen på siden.
Sikre frie luftveje ②.
Giv modgift ved tegn på overdosis.
Bliv til ambulancen kommer.

6

HVAD ER MODGIFTEN NALOXONE?

Naloxone er en modgift der virker mod opioid-overdoser. Modgiften fjerner effekten af opioider i kroppen ved effektivt at sætte sig på de samme receptorer.

Naloxone virker meget hurtigt, og en person med en opioid overdosis vil inden for få minutter efter at have fået modgiften komme til bevidsthed og selv begynde at trække vejret igen.

Naloxone er ufarligt som medicin, og medicinen kan ikke misbruges som et nydelsesmiddel.

Der er sket en rivende udvikling med markedet for Naloxone. Tidligere skulle man knække glas ampuller og trække medicinen op i en sprøjte. Siden maj 2018 har Naloxone været tilgængelig som en næsespray.

Det er med andre ord blevet ligeså let at behandle en opioid-overdosis, som en forkølet næse!

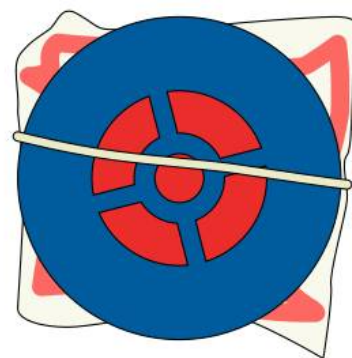
Naloxone er desværre fortsat lægeordineret medicin, selvom midlet er ufarligt.

Antidote Danmark mener, at Naloxone som næsespray skal være let tilgængelig for alle, som receptfri håndkøbsmedicin.

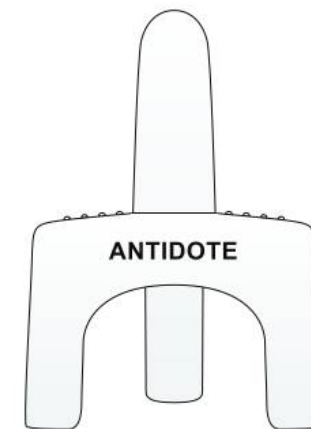
Opioider: Heroin, morfin, metadon, fentanyl.
85% der dør af en overdosis dør af opioider.

ANTIDOTE-KIT INDHOLDER

1 stk steril ansigt-dække

1 stk næsespray

ØKONOMI

De første fire år skal indsatsen være stærk og intens. Efterfølgende kan indsatsen som minimum halveres. Højest sandsynligt ned til en tredjedel.

Kr. pr. år / pr 1.000

8.000 Udbredelse af modgift

0.500 Udbredelse af viden i miljøet

0.500 Kommunikation

1.000 Opstartspakker til kommuner

1.000 Udbredelse blandt de rekreative brugere

1.000 Koordinering, ledelse og administration

Samlet: 12.000.000 pr år

+ 1.500 Etablering af to centre i Øst og Vest.

Fra 2023: 3-4 mio om året.

Ét modgiftssæt koster 200 kr.

MÅLSÆTNING

At kommuner, regioner og foreninger er klædt på til selv at udbrede viden og modgift for at forebygge overdosis dødsfald i Danmark:

I 2022 er målet at have fået udbredt modgiften bredt i stofmiljøet blandt stofbrugere og befolkningen tæt på stofmiljøet.

Mere end 50 kommuner, foreninger og netværk udbreder viden og modgift. Foreninger og institutioner har det integreret som en del af hverdagen.

Den nationale strategi efter 4 år vil fokusere på at undervise nye personer i eller med kontakt til stofmiljøet, samt udskiftning af modgift, når det er blevet anvendt, eller udløbsdatoen er overskredet.

OPSTART AF ANTIDOTE I DANMARK

Efter initiativ fra Brugerforeningen for aktive stofbrugere opstartede København Kommune i 2010 – 2012 et pilotprojekt, hvor stofbrugere og fagpersoner blev uddannet i basal førstehjælp og fik udleveret modgiften Naloxone. Projektet kaldte de Red Liv.

Projektet blev en succes, og der blev oprettet en pulje (sats-pulje) som kommuner kunne søge. Endnu en projektperiode blev gennemført med udvikling og test af en model der let kunne implementeres i byer og landområder.

Der blev oprettet en ny SATS pulje under Sundhedsstyrelsen – nu med mulighed for at civilsamfundsorganisationer også kunne søge. Antidote Danmark kom dermed med i projektet der fra 2016 til og med 2018 fik tildelt 7,5 mio kr. Følgende fik støtte:

Aarhus Kommune, Esbjerg Kommune, Kolding Kommune, Københavns Kommune, Odense Kommune, Svendborg Kommune, Sønderborg Kommune og NGO Antidote Danmark.

Københavns Kommune modtager desuden 2.066.896 kr. til at koordinere den samlede indsats.

Med udgangen af 2018 stopper bevillingen.

Herefter er der ingen plan for en offentlig støttet indsats for at forebygge overdosis dødsfald i Danmark!

Styregruppen for projektet anbefaler i et brev til Sundhedsministeriet som minimum en fortsættelse af den eksisterende indsats og implementering af en national strategi.

Daglige leder Michael Lodberg Olsen og formand Jakob Hartvig Thomsen i EU Parlamentet for at fortælle om danske erfaringer.

OM ANTIDOTE DANMARK

Antidote Danmark's mission er at forebygge overdosis-dødeligheden blandt stofbrugere i Danmark. Netværket omkring Antidote var initiativtager til Danmarks første lovlige Fixerum / Stofindtagelsesrum: Det mobile fixerum "Fixelancen" – der nu er optaget på Nationalmuseet.

Antidote Danmark blev stiftet i 2013 på initiativ af social iværksætter Michael Lodberg Olsen, læge dr. med Kasper Iversen og læge ph.d Jakob Hartvig Thomsen. Vi har siden 2013 undervist mere end 2.300 personer og udleveret over 1.900 modgiftssæt.

Antidote Danmark er siden 2016 støttet af Sundhedsstyrelsen med en bevilling der stopper 31.12 2018.

FRIVILLIGE

Hos Antidote Danmark spiller frivillige en vigtig rolle i arbejdet med at udbrede viden om overdoser og få modgift ud i hele landet. Blandt de frivillige er der mange læger og sygeplejersker, men også mange andre faggrupper og studerende er en del af foreningens virke.

De frivillige får via arbejdet i Antidote Danmark viden om udsatte og overdosis-håndtering. Viden de bringer med sig videre i sundheds- og socialvæsenet – så det bliver klogere og mere rummeligt.

Halvdelen af vores årsværk bliver leveret af frivillige.

Frivillig læge Ida Wibrandt underviser personale og brugere på et botilbud for stofbrugere.

BESTYRELSEN I ANTIDOTE DANMARK

Formand, Jakob Hartvig Thomsen: Læge og PhD i efterbehandling efter hjertestop. Cand. Med fra Aarhus Universitet 2012. Opnået Sundhedsstyrelsens godkendelse til selvstændigt virke, 2013. Stifter og bestyrelsesmedlem i foreningen SUND DANMARK, der formidler frivilligt arbejde for yngre læger til organisationer med sundhedsfremmende tiltag. Underviser og materialeansvarlig for Hjerteforeningen og Antidote. Foredragsholder for Hjerteforeningen. Instruktør/underviser på Copenhagen Academy for Medical Education and Simulation, KBU-kurser og misbrugscentre i Københavns Kommune.

Kasserer, Marianne Abildgaard: Bachelor i international business administration, produktionsmanager i Copenhagen Film Company. Tidligere bestyrelsesmedlem og kasserer i Foreningen Fixerum og nuværende bestyrelsesmedlem og kasserer i Foreningen ILLEGAL MAGASIN, Foreningen Livsbanen og Foreningen Stairway Danmark.

Ida Wibrandt: Hoveduddannelseslæge i anæstesiologi, Region Øst. Cand. Med. fra Syddansk Universitet januar 2012. Ret til selvstændigt virke som læge fra oktober 2013. Underviser for organisationen Antidote i stofbruger førstehjælp, herunder i den åbne rådgivning i sundhedsrummet på Vesterbro, samt på Grundkurserne i stofbruger førstehjælp for andre frivillige. Derudover underviser i basal og avanceret hjertestopsundervisning på Copenhagen Academy for Medical Education and Simulation og på kurser i stofbruger-førstehjælp for brugerorganisationer, pårørende, samt personale på herberger/bosteder for stofbrugere. Tidligere formand for antimobningsorganisation (AMOR).

Sebastian Wiberg: Ph.d.-studerende på Hjertemedicinsk Klinik, Rigshospitalet. Cand. Med. fra Københavns Universitet i maj 2013. Sundhedsstyrelsens autorisation til selvstændigt virke i maj 2015. Kaptajn/R i Forsvaret. Underviser i avanceret genoplivning på Rigshospitalet. Underviser i Antidote. Foredragsholder for Hjerteforeningen.

Maria Bonde: Uddannet sygeplejerske 2010. Ansat ved Hvidovre Hospital, Gastroenheden, Endoskopien. Frivillig medarbejder i Café Dugnad og frivillig koordinerende sygeplejerske i den nu nedlagte Foreningen Fixerum. Underviser i Antidote.

Carl Martin Söderström: I gang med specialisering til Anæstesiolog, Region Øst Danmark. Cand. Med. fra Aarhus Universitet januar 2014. Sundhedsstyrelsens autorisation med ret til selvstændigt virke som læge fra maj 2015. Underviser for organisationen Antidote til brugere/pårørende ved den Åbne Rådgivning samt til Grundkursus for andre frivillige/personale. Diverse undervisningserfaring fra hospitalsverdenen. Forskningserfaring som forskningsårsstuderende og klinisk assistent på Herlev Hospital i 2016-17.

Anders Bang-Nielsen, Læge gastroenheden kirurgisk sektion Hvidovre Hospital. Cand.med. Aarhus universitet jan. 2014. Selvstændigt virke maj 2015. Underviser Antidote. Underviser kirurgisk team træning Hvidovre hospital. Underviser SAKS, basal sutur 1.

OVERDOSIS DØDELIGHEDEN BLANDT STOFBRUGERE

www.antidote.dk

OVERDOSIS DØDELIGHEDEN BLANDT STOFBRUGERE

www.antidote.dk

DAGLIG LEDELSE I ANTIDOTE DANMARK

Michael Lodberg Olsen: Daglig leder i og initiativtager til Antidote Danmark. Social iværksætter, ekstern lektor i social innovation og social entrepreneurskab, redaktør og foredragsholder.

Initiativtager til og tidligere formand i bestyrelsen i Foreningen Fixerum – Fixelancen Danmarks første lovlige fixerum. Initiativtager til og formand i Foreningen MINORITET. Initiativtager til Forening for Bæredygtig Pant.

Årets frivillige københavnere 2014.

Tina Leth Hansen: Sygeplejerske, Cand.scient. san. Sundhedsfaglig koordinator i Antidote Danmark. Har mange års erfaring fra feltet og arbejdet med socialt udsatte, herunder bl.a. fra den lægeordnede heroinbehandling, stofindtagelsesrum samt Mændenes Hjem.

Var frivillig i den nu nedlagte Foreningen Fixerum. Underviser ved grundkurser og i de åbne rådgivninger.

KONTAKT

ANTIDOTE DANMARK
Onkel Dannys Plads 1, 1. sal
1711 København V.

[Www.antidote.dk](http://www.antidote.dk)
www.facebook.com/antidotedanmark

Daglig leder
Michael Lodberg Olsen
Social iværksætter og initiativtager
mlo@antidote.dk // 2585 2485

Formand
Jakob Hartvig Thomsen
Læge, PhD og initiativtager
jht@antidote.dk // 2060 3357

Antidote Danmark er støttet af
Sundhedsstyrelsen.

Visionen er lavet af Antidote Danmark.

Tak til alle der har bidraget med erfaringer,
ideer, indsatser, viden, grafik og korrektur.

LITTERATUR LISTE

Litteraturliste:

- McDonald R, Strang J. 2016. Are take-home naloxone programmes effective? Systematic review utilizing application of the Bradford Hill criteria. National Addiction Centre. 2016. *Addiction* 111, 1177-1187.
- Giglio RE et al. Effectiveness of bystander naloxone administration and overdose education programs: a meta-analysis. *Injury Epidemiology* (2015) 2:10 DOI 10.1186/s40621-015-0041-8.
- EMCDDA (2016). Det Europæiske Overvågningscenter for Narkotika og Narkotikamisbrug. Preventing opioid overdose deaths with take-home naloxone. New EMCDDA insights into naloxone, the overdose antidote that can help save lives. 18.1.2016.
- EMCDDA (2016a). Det Europæiske Overvågningscenter for Narkotika og Narkotikamisbrug. Europæisk narkotika rapport- tendenser og udvikling 2016. ISBN: 978-92-9168-902-6. DOI: 10.2810/735344. Luxembourg.
- Bird SM, McAuley A, Perry S, Hunter C. Effectiveness of Scotland's National Naloxone Programme for reducing opioid-related deaths: a before (2006-10) versus after (2011-13) comparison. *Addiction* (Abingdon, England) 2016; 111(5): 883-91.
- EMCDDA (2014). Det Europæiske Overvågningscenter for Narkotika og Narkotikamisbrug. Europæisk narkotika rapport- tendenser og udvikling 2014. ISBN: 978-92-9168-714-5. DOI: 10.2810/4155.
- EMCDDA (2016a). Det Europæiske Overvågningscenter for Narkotika og Narkotikamisbrug. Europæisk narkotika rapport- tendenser og udvikling 2016. ISBN: 978-92-9168-902-6. DOI: 10.2810/735344. Luxembourg.
- EMCDDA (2016). Det Europæiske Overvågningscenter for Narkotika og Narkotikamisbrug. Preventing opioid overdose deaths with take-home naloxone. New EMCDDA insights into naloxone, the overdose antidote that can help save lives. 18.1.2016.
- Giglio RE et al. Effectiveness of bystander naloxone administration and overdose education programs: a meta-analysis. *Injury Epidemiology* (2015) 2:10 DOI 10.1186/s40621-015-0041-8.
- Kerensky T, Walley, A. Opioid overdose prevention and naloxone rescue kits: what we know and what we don't know. *Addiction Science & Clinical practice* (2017) 12:4 DOI 10.1186/s13722-016-0068-3.
- LVS- årsrapport 2014.
- McDonald R, Strang J. Are take-home naloxone programmes effective? Systematic review utilizing application of the Bradford Hill criteria. National Addiction Centre. 2016. *Addiction* 111, 1177-1187.
- Sundhedsstyrelsen (SST). Narkotikasituationen i Danmark 2016.
- Walley AY, Xuan Z, Hackman HH, et al. opioid overdose rates and implementation of overdose education and nasal naloxone distribution in Massachusetts: interrupted time series analysis. *BMJ (Clinical research ed.)* 2013; 346:f174.
- Red Liv – En evaluering af opioid-overdosisdødsfald med Naloxone. 2016 www.naloxoneinfo.org